

MIKROPODATKOVNI VIRI KOT PODLAGA ZA RAZISKOVANJE NA PODROČJU DEMOGRAFIJE V EVROPI

IZZIVI IN MOŽNOSTI

SEBASTIAN KOČAR, JANEZ ŠTEBE

Arhiv družboslovnih podatkov

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

2012

Olajšan dostop do mikropodatkov v Sloveniji in Evropi

- *Mednarodne iniciative* – OECD deklaracija 2008
- *Projekti, ki jih financira Evropska komisija* – Data without Boundaries (DwB), Support for Establishment of National/Regional Social Sciences Data Archives (SERSCIDA) - FP7 EU projekta
- *Nacionalni projekti* – Odprti podatki
- *Nacionalna sodelovanja* – sodelovanje Statističnega urada Republike Slovenije in Arhiva družboslovnih podatkov

Razpoložljivi mikropodatki za raziskovanje različnih področij demografije

- *Zgodovinska demografija* – npr. popisi IPUMS
- *Socialna demografija* – npr. sklop raziskovanj Evropska družboslovna raziskava in druge splošne ankete
- *Ekonomska demografija* – npr. Anketa o delovni sili (SURS)
- *Politična demografija* – npr. sklop raziskav Politbarometer (CJMMK)
- *Verska demografija* – npr. Popis 2002
- *Jezikovna demografija* – npr. Popis 2002
- *Biodemografija* – npr. mikropodatki IVZ-ja
- *Medicinska demografija* – npr. mikropodatki IVZ-ja

Glavni viri demografskih mikropodatkov

- *Nacionalni popisi* – podatki statističnih uradov
- *Vzorci nacionalnih popisov* – podatki, ki jih distribuirajo arhivi, raziskovalni centri znotraj univerz
- *Registrski podatki* – zbiralci podatkov uradne statike, kot so v Sloveniji npr. DURS, GURS, ZPIZ, ZRSZ, ZZZS, SURS, IVZ itd.
- *Anketni podatki* – raziskovanja uradne statistike, akademska raziskovanja

Dostopnost virov glede na tip uporabnika demografskih podatkov

- *Mikropodatkovni viri v prostem dostopu preko spleta* – namenjeni manj zahtevnim uporabnikom, npr. dodiplomskim študentom.
- *Nezaščiteni mikropodatkovni viri Statističnega urada Republike Slovenije* – namenjeni registriranim slovenskim raziskovalcem (SICRIS) in tujim raziskovalcem; gre za mikropodatkovne baze, iz katerih niso odstranjene vse spremenljivke, ki predstavljajo določeno tveganje za identifikacijo posameznikov.
- *Evropski mikropodatkovni viri, dostopni v sklopu projekta DwB* – namenjeni registriranim raziskovalcem ter doktorskim študentom v raziskovalnih centrih po Evropi.

Viri demografskih mikropodatkov za dostop preko spleta

- Namenjeni manj zahtevnim uporabnikom.
- Lahko so uporabljeni v učne namene.
- Uporabnik se v večini primerov mora registrirati na spletni strani.
- Dostop praviloma ni omejen, razen npr. v primeru, ko gre za uporabo podatkov v komercialne namene.
- Primeri virov uporabnih mikropodatkov:
 - *Arhiv družboslovnih podatkov* – 5 % vzorec Popisa 2002;
 - *IPUMS International* – vzorci popisov, 68 držav;
 - *IECM* – anonimizirani mikropodatki popisov 19 držav;
 - *Evropska družboslovna raziskava* – omogočajo kumulativno združevanje anketnih podatkov čez več valov izvedbe.

Viri demografskih mikropodatkov na Statističnem uradu Republike Slovenije

- Dostop v varni sobi in preko oddaljenega dostopa (CITRIX).
- Odbor za varstvo podatkov raziskovalcu odobri dostop.
- Postopek odobritve dostopa traja relativno malo časa – dostop v varni sobi 2 meseca, oddaljeni dostop 3 mesece
- Raziskovalci načeloma dostopajo do vseh raziskovanj, načrtovanih v letnih programih statističnih raziskovanj.
- Primeri virov uporabnih mikropodatkov:
 - *Popis 2002* – terenski popis;
 - *Popis 2011* – registrski popis;
 - *mikropodatki registrov* – npr. SRDAP, CRP itd.;
 - *anketni podatki* – npr. Anketa o delovni sili.

Evropski mikropodatkovni demografski viri

- Možnost dostopa do podatkov uradne statistike tudi v za demografske mikropodatke drugih držav.
- Različni akreditacijski postopki, ni poenoteno.
- Dolgotrajen proces odobritve dostopa.
- Neobstoječi, nepopolni ali neurejeni metapodatki.
- DwB, mednarodni projekt, financiran s strani Evropske komisije.
- Cilj projekta je izboljšati dostopnost do evropskih mikropodatkov uradne statistike, vključno s transnacionalnim dostopom.
- Omogočen je dostop do nezaščitenih mikropodatkov tudi v sklopu omenjenega projekta.

Razpis za dostop do mikropodatkov v sklopu projekta DwB

- Prijavijo se lahko akademski raziskovalci, vključno z doktorskimi študenti.
- Raziskovalec pošlje prijavno dokumentacijo, ki vključuje opis raziskovalnega projekta, relevantnost teme, opis metodologije ter seznam podatkov, do katerih bi rad dostopal.
- Dva razpisa letno: 15. maj in 15. oktober (do vključno 2014).
- Omogočena je podpora pri dostopu do mikropodatkov, akreditacijskih procesih, prevajanje, financiranje prevoza in nastanitve.
- Velik nabor mikropodatkov, primernih za demografsko raziskovanje.

Zaključek

- Za raziskovanje demografije je na voljo pester nabor virov mikropodatkov, primernih tako za manj zahtevne uporabnike, kot tudi za strokovnjake na področju demografije.
- Iniciative in projekti na nacionalnem in mednarodnem nivoju odpirajo meje pri demografskem raziskovanju.
- Nadaljnje initiative, usmerjenost proti odprtem dostopu do podatkov (predvsem na mikroravni), bodo še dodatno olajšale raziskovalno dejavnost, zahtevnejše in bolj kompleksne pristope na področju demografskega in na splošno akademskega raziskovanja.
- Več na:
 - <http://adp.fdv.uni-lj.si/>
 - <http://www.openaccess.si/>
 - http://www.stat.si/drz_stat_mikro.asp/
 - <http://www.dwbproject.org/>

HVALA ZA POZORNOST!

SEBASTIAN KOČAR, JANEZ ŠTEBE

Arhiv družboslovnih podatkov

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani